

JURIDIK i
PRAKTIKEN

GÅVOBREV

Intresserad Engagerad Diplomerad

Vad är ditt nästa steg?

Innehållsförteckning

■ 1. Inledning	3	■ 4. Fullbordan av gåva	5
■ 2. Varför skriva gåvobrev	3	4.1. Pengar och lösöre	5
■ 3. Gåvobrevets giltighet	4	4.2. Aktiebrev, löpande skuldebrev m.m	6
3.1. Fastighets- och bostadsrättsöverlåtelse	4	■ 5. Blandad gåva	6
3.2. Gåva mellan makar	5	■ 6. Återkallelse av gåva	7
3.3. Gåva till bröstarvinge	5	■ 7. Referenser	7

Zeijersborger Office AB äger upphovsrätt till detta material med exklusiv copyright. Det är inte tillåtet att mångfaldiga, kopiera, lagra eller distribuera hela eller delar av materialet i kommersiellt eller annat syfte utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Första upplaga 2024

1. Inledning

Ett gåvobrev är enligt svenska akademins ordbok en handling vari någon förklarar sig överlåta någonting (företrädesvis fast egendom) till någon så som gåva. Inom juridiken talas istället för gåvobrev ofta om "utfästelse av gåva" och förfarandet regleras främst i lag (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva. En kortare och mer alldaglig benämning av lagrummet är gåvolagen. Gåvolagen har uppdaterats flertalet gånger sedan dess tillkomst år 1936, inte minst med anledning av att handeln med värdepapper ändrats avsevärt.

Gåvobrev, eller utfästelser om gåva, har fått en ökad användning sedan gåvoskattens avskaffande år 2005. Ett avskaffande som syftade till att förenkla gåvogivandet, inte minst ur ett skatterättsligt perspektiv.

Förutom gåvolagen kan, beroende på vad det är som efterskänks, flera andra lagrum bli relevanta vid utformningen av ett gåvobrev. Exempelvis är Jordabalken av relevans vid gåva av fastighet, gåva av bostadsrätt kräver kunskap om paragrafer i bostadsrättslagen, en gåva mellan makar regleras i Äktenskapsbalken och Ärvdabalken blir tillämplig om det rör sig om en gåva från en förälder till dennes barn.

Med tanke på att gåvobreven kräver kunskap inom flera rättsområden, formkraven varierar beroende på vad som ges bort och konsekvenserna för individen kan bli påtagliga om någonting går fel finns det stora fördelar med att vid upprättande av gåvobrev ta hjälp av en kunnig advokat eller jurist.

2. Varför skriva gåvobrev?

Ett gåvobrev är en handling genom vilken en person (gåvogivaren) uttrycker sin vilja att ge bort någonting till en eller flera andra personer (gåvotagaren/gåvotagarna). I regel skrivs ett gåvobrev när en person vill ge bort någonting värdefullt, vanligast är att skriva gåvobrev avseende fastigheter, bostadsrätter, värdepapper, konst och andra värdefulla föremål samt pengar.

Det finns flera anledningar till varför en person väljer att skriva ett gåvobrev. De två starkaste skälen är dels i syfte att skydda gåvotagaren, dels att det finns ett formkrav som kräver att ett gåvobrev skrivs. Ett gåvobrev kan skydda gåvotagaren i fall då gåvan ännu ej överlåtit. Formkrav förekommer bland annat då det är en fastighet som skänks. Båda dessa scenarier kommer att utvecklas nedan.

Det finns flera domar, bland annat NJA 1943 s. 740, NJA 1987 s. 40 och NJA 2014 s. 364, som talar för att bevisbördan i oklara fall ligger på gåvotagaren då det är denne som gynnats av handlingen och därmed bör ha ett intresse av att kunna styrka förvärvets karaktär. I förstnämnda fall, NJA 1943 s. 740, påstår sig en person vara gåvotagare och hänvisar till besittningen av en avlidens persons bankbok. Domstolen anser dock att besittningen inte räcker för att fastställa att det funnits en gåvoavsikt hos den avlidne samt att den påstådda gåvotagaren har bevisbördan i egenskap att vara den gynnade parten. Fallet NJA 1987 s. 40 slår fast att mottagaren av en gåva måste vara medveten om gåvan för att denna skall anses vara fullbordad även i fall då det saknas formkrav. Det nyare fallet, NJA 2014 s. 364, bekräftar att beviskraven i mål som rör gåvor är desamma som de beviskrav som normalt föreligger i

tvistemål. Genom detta konstaterande förpliktades käranden att återbetala de pengar som hen påstod var en gåva men svaranden insisterade var ett lån.

Förutom att ett gåvobrev bidrar till en trygghet för både givare och mottagare möjliggörs genom gåvobrevet alternativet för gåvogivaren att villkora gåvan. Ett ofta förekommande villkor är att gåvan görs till mottagarens enskilda egendom, vilket betyder att gåvan inte ska ingå vid en eventuell bodelning mellan gåvotagaren och dennes make eller sambo. Det är inte heller ovanligt att givaren förbehåller sig en nyttjanderätt av det som efterskänks.

Gåvobrev är vanliga när det rör sig om gåvor av större värden men det finns ingenting som hindrar att ett gåvobrev skrivs även när värdet är ringa, ett gåvobrev skyddar inte bara monetära värden utan kan även säkerställa att föremål med höga affektionsvärden inte hamnar i (för givaren) orätta händer.

3. Gåvobrevets giltighet

För gåvor som inte kräver att ett gåvobrev upprättas finns inga formkrav. Av rättsfallet NJA 1987 s. 40 framgår dock att det torde vara nödvändigt att både givaren och mottagaren är medvetna om en förmögenhetsöverföring (i det aktuella fallet en efterskänkt fordran) för att gåvan skall anses vara fullbordad. Vissa gåvor kräver dock att ett gåvobrev skrivs för att de skall anses vara juridiskt giltiga, dessa gåvor går igenom nedan.

Villkor i ett gåvobrev kan påverka giltigheten av avtalet. Då ett gåvobrev undertecknas av både gåvogivare och

gåvotagare har givarens villkor godkänts av mottagaren. Det finns därmed inga lagstadgade gränser för hur ett villkor kan utformas eller vad villkoret får gälla förutsatt att villkoret i sig inte strider mot regler för hur det som skänkts får handhas. I det fall ett villkor i efterhand skulle bedömas vara oskäligt finns det en möjlighet att få villkoret jämkat eller lämnat utan avseende genom en prövning baserad på 36 § i lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

3.1. Fastighets- och bostadsrättsöverlåtelse

Utgör gåvan en fastighet eller bostadsrätt ställer lagen en del krav på gåvobrevets utformning och innehåll. Kraven återfinns i Jordabalkens 4 kap. respektive i bostadsrättslagen. Först och främst finns det ett krav på skriftlighet, det vill säga att ett gåvobrev upprättas över huvud taget. Vidare skall det i gåvobrevet finnas följande:

- Uppgifter om gåvogivare och gåvotagare.
- Vilken fastighet eller bostadsrätt som skall överlåtas.
- Fastighetens eller bostadsrättens värde.
- En överlåtelseförklaring
- Eventuella villkor för gåvan.
- Ort, datum och signaturer.

Gäller gåvan en fastighet skall två vittnen signera handlingen och ansökan om lagfart skickas in till Lantmäteriet. Är det istället tal om en bostadsrätt har högsta domstolen i NJA 1993 s. 560 slagit fast att gåvan anses fullbordad i förhållande till givaren först

då bostadsrättsföreningen underrättas om gåvan. Till skillnad från vid försäljning av en fastighet kan en fastighet skänkas med villkor som är obegränsade i tid. Detta framgår e contrario av 4 kap. Jordabalken genom att, i enlighet med 4:29 Jordabalken, 4:4 Jordabalken inte är applicerbar på gåvobrev. Villkor som inskränker gåvotagarens nyttjanderätt eller liknande kan därmed vara gällande för alltid så länge villkoret inte är att bedöma som oskäligt enligt avtalslagen.

3.2. Gåva mellan makar

En gåva som ges mellan makar är giltig förutsatt att de eventuella krav som ställs upp för fullbordan av gåvan, se nedan, är uppfyllda. För att gåvan skall vara gällande gentemot gåvogivarens eventuella borgenärer krävs därtill att gåvan genom ett gåvobrev registreras hos Skatteverket. Gåva som inte registreras kan krävas ut som betalning för givarens skuld trots att makarna sinsemellan är överens om att ägandet övergått från den ena maken till den andra. Detta registreringskrav är till för att skydda borgenärer mot att en gäldenär påstår sig ha skänkt tillhörigheter till sin make och därmed inte har medel att betala sina skulder. För att registrera en gåva lämnas gåvobrevet i originalhandling, gärna tillsammans med två bevittnade kopior, till Skatteverket. Regleringen av registrering av gåva inom äktenskapet återfinns i Äktenskapsbalkens åttonde och sextonde kapitel.

3.3. Gåva till bröstarvinge

Av Ärdabalkens sjätte kapitel framgår ett en gåva som ges från en förälder till ett barn som utgångspunkt kommer att ses som ett förskott av barnets arv

Undantaget från denna presumtion är gåvor av mindre värde eller gåvor som endast innebär att föräldern uppfyller sin underhållsplikt. Genom att skriva ett gåvobrev där gåvogivarens avsikt med gåvan tydligt framgår kan denna presumtion brytas och givaren kan på så vis frångå att gåvan bedöms som förskott på arv.

4. Fullbordan av gåva

4.1. Pengar och lösöre – 2 & 4 §§ gåvolagen

För gåva bestående av pengar eller lösöre är tradition kravet för fullbordan, det vill säga att besittningen över pengarna eller föremålet övergått från givaren till mottagaren. Besittning är i sig ett inte helt oproblematiskt begrepp då det inte alltid är fråga om att fysiskt ha pengarna eller föremålet i sin hand. Begreppet besittning har i rättsfall och doktrin konstaterats kunna innebära allt ifrån den rent fysiska kontrollen över ett föremål till att ha tillgång till ett bankkonto eller nycklarna till en bil och därmed vara i besittning av pengarna på kontot respektive av bilen nycklarna går till. I oklara fall, exempelvis då både gåvogivaren och mottagaren har tillgång till ett bankkonto, har gåvogivarens avsikter visat sig vara av avgörande betydelse. I rättsfallet NJA 1981 s. 464 sparade en förmyndare pengar på konton öppnade i barnens namn men då en viss del av pengarna var förmyndarens, förmyndaren förbehållit sig dispositionsrätt över kontot och någon gåvoavsikt inte funnits kunde inte gåvan anses vara fullbordad.

Undantag till traditionsprincipen avseende pengar och lösöre görs för skepp, skeppsbygge och luftfartyg som i enlighet med gåvolagen måste skrivas in enligt

särskilda föreskrifter för att förvärvet skall vara giltigt. Detsamma gäller gåva i form av vissa rättigheter.

4.2. Aktiebrev, löpande skuldebrev m.m. – 3 § gåvolagen

I det fall gåvan består av värdepapper i form av aktiebrev, löpande skuldebrev eller annan handling som innebär en rätt att kräva betalning eller annan rättighet fullbordas gåvan genom att mottagaren får handlingen i sin besittning. Återigen blir besittningsbegreppet centralt, inte minst då värdepapper idag sällan intar fysisk form. Samma förutsättningar som för pengar och lösöre gäller även för besittning av värdepapper.

I det fall en person som gåva ger bort en rättighet som registreras enligt lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument fullbordas gåvan genom att rättigheten registreras i gåvotagarens namn enligt bestämmelserna som anges i den lagen.

Skulle en annan fordran än de som nämnts ovan ges bort krävs för fullbordande att gäldenären underrättas av givaren. Undantag görs i de fall gåvan tillkommit genom skriftlig utfästelse och underrättelse skett genom gåvotagaren.

I ovan nämnda rättsfall, NJA 1987 s. 40, problematiserades huruvida en gåva kan anses fullbordad utan att gåvotagaren informerats om gåvan. Fallet gällde en fordran som vid fordringsägarens död visade sig vara efterställd till förmån för gäldenären. Trots att det inte finns något formkrav vid denna typ av gåva och något besittningskrav inte kan anses nödvändigt då gåvan innebär att stryka en skuld

menade högsta domstolen att det torde vara rimligt att kräva att båda parter är medvetna om en gåva för att den skall anses vara fullbordad.

5. Blandad gåva

I fall då en person säljer någonting till kraftigt underpris kan det bli tal om blandade fång, det vill säga att en del av överlåtelsen bedöms som försäljning och en del som gåva. Vanligast är att dessa blandade fång förekommer vid transaktioner mellan närstående och ofta är det fastigheter som överläts. Så länge formkraven följs är det egentligen oproblematiskt att en överlåtelse sker till viss del mot ersättning och till viss del som gåva, det kan dock bidra till problem inom närliggande rättsområden. Ett exempel på detta framgår av rättsfallet NJA 2008 s. 457 i vilket villkoren knutna till gåvan kan appliceras trots att visst vederlag erhållits. Högsta domstolen kom fram till att villkoren, i detta fall att gåvan skall förbli gåvotagarens enskilda, endast kan tillämpas på den del som kan anses utgöra gåva.

När en fastighet överläts till underpris och därmed är att bedöma som blandad gåva får det konsekvenser som sträcker sig utanför överlåtelsen som sådan. Vid fastighetsförvärv behöver förvärvaren ansöka om lagfart och för detta betala en avgift och eventuell stämpelskatt. Stämpelskatt utgår på hela summan som erlagts för fastigheten om denna summa överstiger 85 % av föregående års taxeringsvärde.

6. Återkallelse av gåva – 5 § gåvolagen

En gåva som utfästs genom gåvobrev men ännu inte fullbordats kan återkallas eller minskas i det fall givarens förmögenhetsvillkor försämrats i sådan mån att det vore "uppenbart obilligt" att kräva gåvans fullbordande. Detsamma gäller om mottagaren begår någon orätt gentemot givaren innan dess att fullbordandet skett, i detta fall gäller dock att givaren återkallar gåvobrevet inom ett år efter att hen fått kännedom om orätten.

Även i konkurslagens fjärde kapitel finns bestämmelser som rör återkallelse av gåvor. I dessa fall gäller det i första hand gåvor som fullbordats inom sex månader från fristdagen, det vill säga den dag då konkursansökan inkommit till rätten. Gåvor som fullbordats tidigare kan gå åter om det rör sig om gåvor till närstående eller gåvor som inneburit att givarens tillgångar efter gåvan stått i uppenbart missförhållande till hans skulder.

7. Referenser

Lag

Bostadsrättslag (1991:614)
 Jordabalk (1970:994)
 Konkurslag (1987:672)
 Lag (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva
 Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
 Äktenskapsbalk (1987:230)
 Ärvdabalk (1958:637)

Praxis

NJA 1943 s. 740
 NJA 1981 s. 464
 NJA 1987 s. 40
 NJA 1993 s. 560
 NJA 2008 s. 457
 NJA 2014 s. 364

Övrigt

Svenska Akademiens ordbok